

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
Кафедра оториноларингології



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи  
проф. \_\_\_\_\_ І.П.Шмакова

\_\_\_\_\_ 2021 р

**ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ**  
**АЛЕРГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В ОТОЛАРИНГОЛОГІЇ»**  
(назва навчальної дисципліни)

підготовки: **докторів філософії на III освітньо-науковому рівні**  
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: **22 «Охорона здоров'я»**  
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: **222 Медицина;**  
(код та найменування спеціальності)

**Розробники:**

Завідувач кафедри оториноларингології, д.мед.н., проф. Пухлік С.М.  
Професор кафедри оториноларингології, д.мед.н., проф. Євчев Ф.Д.  
Доцент кафедри оториноларингології, к.мед.н., доц. Богданов К.Г.

.Одеса  
2021

## Вступ

**Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики і лікування алергічних захворювань в отоларингології»** складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 11).

Програму обговорено на засіданні кафедри «27» серпня 2021 р. (прот. № 1)  
Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. \_\_\_\_\_ Пухлік С.М..

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін «30» 09 2021 р. (прот. № 1\_\_ ).  
Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін,  
Завідувач кафедри, д.мед.н., проф. \_\_\_\_\_ Міщенко В.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ від «30» 09 2021 р. (прот. № 1\_\_ ).

### **Опис навчальної дисципліни (анотація)**

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики та лікування алергічних захворювань в оториноларингології» стосується сучасних можливостей діагностики та лікування алергічних захворювань в оториноларингології. Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Вибіркова навчальна дисципліна «Пластична та реконструктивна хірургія в отоларингології» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

**Предметом** вивчення ВНД «Сучасні методи діагностики та лікування алергічних захворювань в оториноларингології» є вивчення сучасних методів діагностики та лікування різноманітних проявів алергічного запального процесу в носі, глотці, гортані та вусі, клінічного перебігу цих станів, показання та протипоказання для застосування різних методик лікування та численних схем медикаментозної терапії.

**Міждисциплінарні зв'язки:** базуються на вивченні здобувачами анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології та ембріології, патоморфології, фізіології, патофізіології, медичної і біологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, внутрішньої

біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, внутрішньої медицини, алергології, інфекційних хвороб, загальної практики (сімейної медицини), анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

## **1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики і лікування алергічних захворювань в отоларингології»**

1.1 Метою вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики та лікування алергічних захворювань в оториноларингології» є оволодіння комплексом знань, вмінь, навичок та інших компетентностей, необхідних у професійній діяльності у галузі алергології в отоларингології, формування навичок з науково-дослідної роботи, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину, виконання функціональних обов'язків, пов'язаних з проявами алергічних захворювань в отоларингології.

1.2 Основними завданнями вибіркової навчальної дисципліни є:

1) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо класифікації, клінічної картини та сучасних методів діагностики алергічних захворювань в отоларингології;

2) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань відносно показань та протипоказань до застосування різних методік лікування та численних схем медикаментозної терапії.

3) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо невідкладних станів в алергології та алгоритмів їх попередження в усіх галузях охорони здоров'я.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини .

- *загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7*

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

- спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини..

СК3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини..

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

СК10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

**Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17**

*Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.*

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

- ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення
- ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.
- ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.
- ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицині.
- ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.
- ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.
- ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.
- ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.
- ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.
- ПРН13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.
- ПРН14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.
- ПРН15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.
- ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.
- ПРН17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

### **Результати навчання для дисципліни.**

*Аспірант (здобувач) має знати:*

- Організацію спеціалізованої алергологічної та імунологічної допомоги населенню;
- Теоретичні основи алергології та імунології;
- Сучасні методи дослідження імунної системи;
- Класифікацію і патогенез алергічних реакцій;
- Клініку та діагностичні заходи при алергічних захворюваннях ЛОР-органів.

*Аспірант (здобувач) має вміти:*

- Зібрати алергологічний анамнез;
- Сформулювати діагноз, призначити необхідні обстеження;
- Призначити раціональне лікування;

- Передбачити можливі ускладнення та розробити алгоритм їх усунення;
- Надати екстрену допомогу при невідкладних станах (анафілактичний шок, набряк Квинке).

## 2. Структура вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики і лікування алергічних захворювань в отоларингології»

№ з/п	Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
		Денна форма			Заочна форма		
		Усього	У тому числі		Усього	У тому числі	
			Семинар.	Самост. робота		Семинар.	Самост. робота
<i>Змістовий модуль № 1. Загальні питання алергології</i>							
1.	Організація спеціалізованої алергологічної та імунологічної допомоги населенню	16	8	8	16	8	8
2.	Теоретичні основи алергології та імунології. Сучасні методи дослідження імунної системи. Класифікація і патогенез алергічних реакцій.	12	6	6	12	6	6
<i>Змістовий модуль № 2. Алергічні захворювання в оториноларингології</i>							
3.	Пилкова алергія	16	8	8	16	8	8
4.	Лікарська алергія. Сироваткова хвороба.	20	10	10	20	10	10
5.	Алергічні ускладнення вакцинації.	14	8	6	14	8	6
6.	Анафілактичний шок	8	4	4	8	4	4
7.	Інтермітуючий та персистуючий алергічний риніт	16	8	8	16	8	8
8.	Алергічні захворювання легень	8	4	4	8	4	4
9.	Контроль практичних навичок та теоретичних знань. Залікове заняття. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни.	10	4	6	10	4	6
<b>Разом:</b>		<b>120</b>	<b>60</b>	<b>60</b>	<b>120</b>	<b>60</b>	<b>60</b>

### 3. Теми семінарських занять вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики і лікування алергічних захворювань в отоларингології»

№ теми практичного заняття	Основні питання теми	Кількість годин
1.	Організація спеціалізованої алергологічної та імунологічної допомоги	8
2.	Теоретичні основи алергології та імунології. Сучасні методи дослідження імунної системи. Класифікація і патогенез алергічних	6
3.	Пилкова алергія	8
4.	Лікарська алергія. Сироваткова хвороба.	10
5.	Алергічні ускладнення вакцинації.	8
6.	Анафілактичний шок	4
7.	Інтермітуючий та персистуючий алергічний риніт	8
8.	Алергічні захворювання легень	4
9.	Залікове заняття. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни.	4
	<b>Разом</b>	<b>60</b>

### 3. Теми самостійних робіт вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики і лікування алергічних захворювань в отоларингології»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Специфічна діагностика алергічних захворювань. Значення алергологічного анамнезу в діагностиці алергії.	8
2.	Шкірні алергічні проби з неінфекційними алергенами (крапельна, тест-укол, скарифікаційні шкірні проби, внутрішньошкірні алергічні проби) і інфекційними алергенами. Вибір методу шкірного тестування.	6
3.	Провокаційні алергічні тести. Значення провокаційних алергічних тестів в діагностиці алергії. Елімінаційні тести. Показання до проведення. Діагностичне значення елімінаційних тестів.	8
4.	Специфічна діагностика алергічних захворювань in vitro. Роль лабораторних методів специфічної діагностики в алергологічній клініці. Показання для призначення лабораторних тестів. Характеристика основних методів, їх переваги та недоліки.	10
5.	Етіологія полінозів. Властивості пилку алергенних рослин. Постулати Томмена. Найважливіші сімейства рослин, що викликають полінози. Епідеміологія поліноз в різних клімато-географічних зонах України. Патогенез полінозів. Клініка полінозів. Діагностика полінозів. Специфічна діагностика полінозів.	6
6.	Етіологія і патогенез харчової алергії. Найбільш поширені харчові	4

	алергени і їх антигенні властивості. Клінічні прояви харчової алергії. Харчова алергія і харчова нестерпність. Специфічна діагностика харчової алергії.	
7.	Особливості перебігу лікарської алергії в літньому віці Клінічні прояви псевдоалергічних реакцій на лікарські препарати.	8
8.	Важкі токсико-алергічні реакції. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви. Терапія. Профілактика. Прогноз.	4
9.	Підготовка до залікового заняття.	6
	<b>Разом</b>	<b>60</b>

## 5. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні методи діагностики та лікування алергічних захворювань в оториноларингології» на *практичних заняттях* забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

*Самостійна робота* при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

*Підсумковий контроль* не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

## 6. Методи контролю:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

## 7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

*Поточний контроль.* Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до цілого числа.

*Підсумковий контроль.* Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять, або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.



## **8. Рекомендована література**

### **Основна (базова):**

1. Імунологія. - Національний підручник за загальною редакцією Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Літус В.І. – Київ. - 2015. - 584 с.
2. Анафілаксія. - Монографія за редакцією проф. Кузнецової Л.В., проф. Бабаджана В.Д., проф. Зайкова С.В. та співавторів. - Київ. - 2014. - 228 с.
3. Кузнецова Л.В., Бабаджан В.Д., Кравчун П.Г., та інші. Современные представления об этиологии и патогенезе полипозных риносинуситов, протекающих на фоне круглогодичного аллергического ринита. - Монография. – Киев, 2015 г. – 94 с.
4. Клінічна та лабораторна імунологія. - Національний підручник //За загальною редакцією доктора медичних наук, професора Кузнецової Л.В., доктора медичних наук, професора Бабаджана В.Д., доктора медичних наук, професора Фролова В.М. – К.ООО.: “Полиграф плюс”. - Київ. - 2012. – 922 с.: ил.
5. Клінічна імунологія та алергологія. - Навчальний посібник медичних ВНЗ IV рівня акредитації та медичних факультетів університетів (за редакцією: член-кореспондента АМНУ, д.м.н., професора О.М.Біловола, д.м.н., професора П.Г.Кравчуна, д.м.н., професора В.Д.Бабаджана. д.м.н., професора Л.В.Кузнецової). - Рекомендовано Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України як навчальний посібник для студентів вищих медичних закладів IV рівня акредитації (протокол № 4 від 01.10.2010) – Харків “Триф”. - 2011. – 550 с.
6. Кузнецова Л.В., Назаренко О.П., Фролов В.М., та інші. Алгоритм відбору пацієнтів для алерген-специфічної імунотерапії (АСІТ). - Методичні рекомендації (85.11/213.11) – Київ. – 2011. – 31 с.
7. Allergy. Official Journal of the European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). – усі випуски та номери за 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013, 2012, 2011 роки.
8. Immunology. Official Journal of the European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). – усі випуски та номери за 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013, 2012, 2011 роки.
9. Immunology IV. Clinical Applications in Health and Disease. – Josef A. Bellanti., Alejandro Escobar-Gutierrez., Gerge C.Tsokos. - Bethesda, Meryland. - 2012. -1064 p.

### **Допоміжна**

- 1.Наказ МОЗ України №422 від 19.11.2002. «Про подальший розвиток клінічної імунології в Україні».
- 2.Наказ МОЗ України №626 від 08.10.2007. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги хворим з імунними захворюваннями».
- 3.Наказ МОЗ України №99 від 02.03.2007. «Про затвердження Гігієнічного нормативу «Перелік промислових алергенів».
- 4.Наказ МОЗ України №441 від 04.07.2006. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ „Організація і проведення імунологічного моніторингу за інфекціями, які

контролюються засобами специфічної профілактики (дифтерія, правець, кашлюк та кір).

5. Наказ МОЗ України від 30.12.2015 № 916 «Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію».

#### **10. Інформаційні ресурси**

1. Міністерство охорони здоров'я України: <https://moz.gov.ua>
2. Національна наукова медична бібліотека України: <https://library.gov.ua>
3. Центр тестування МОЗ України: <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
4. Архів журналу «Медичні перспективи»: <https://medpers.dsma.dp.ua>
5. Архів журналу «Український медичний часопис»:  
<https://www.umj.com.ua/archive>
6. Інтернет-видання «Новости медициньї и фармации»: <http://www.mif-ua.com/archive/gazeta-novosti-meditsinyi-i-farmatsii/numbers>
7. Англomовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: <https://www.medscape.com>
8. Англomовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій:  
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>